

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 218. An & qualiter ex dolo & culpa teneatur commodatarius ad damuum, se res apud ipsum deterioretru aut pereat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

commodantem. Costald. ad L. 10. ff. h. r. num. 19. Berlich. p. 5. concl. 58. num. 30. Medices. de casib. fortuit. p. 2. q. 10. num. 58. & alii, quos citat & sequitur Muller. l. c. li. n. estque ratio; quia is est & mansit rei dominus; ad dominum autem spectat damnum ortum ex casu fortuito, qualis est hic.

Quest. 218. An & qualiter ex dolo & culpa teneatur commodatarius ad damnum, si res apud ipsum deterioretur vel pereat?

1. Resp. Primò prænotando in ordine ad sequentia, culpam aliam esse theologicam, quæ idem est quod peccatum, sive mortale sive veniale. Aliam esse & dici civilem seu juridicam, quæ est ommissio alicujus diligentia adhiberi debita, ex qua sequatur alteri damnum vel incommodum aliquod. Differt ea à dolo (qui committitur vel mente tacendo, ad quod detegendum quis tenebatur. Vel verbo mentiendo, vel fraude, quæ in factis consistit, diciturque calliditas, fallacia & machinatio ad circumveniendum fallendumque alterum adhibita. L. 1. §. dolum. ff. de dolo.) quod culpa committitur ex negligentia, quæ prudente & diligente consilio & cura præcaveri potuisset, citra tamen intentionem nocendi, & quandoque ex inadvertentia. Unde etiam quandoque est homini involuntaria, & omni culpa theologica vacat. Ut, dum quis ex naturali oblivione librum sibi commodatum relinquit in loco publico, unde sequitur ejus amissio. Dolus verò ex formali intentione & proposito nocendi cu. L. 1. §. 2. Molin. d. 7. §. 7. r. 2. d. 295. num. 5. Dividitur culpa juridica trifariam in laram, levem & levissimam. Culpa lata crassa & infima est ommissio ejus diligentia & circumspeditionis, quam passim homines ejusdem conditionis, professionis & ætatis adhibere solent. Qualis est, dum liber commodatus relinquitur in publico, & ita amittitur, accedit ea proximè ad dolum. L. 29. ff. mandati, ideoque in contractibus (imo in delictis, non tamen omnibus) juris interpretatione dolo æquiparatur, & ad effectum juris doli appellatione comprehenditur. L. 220. ff. de V. S. L. 1. §. 5. de O & A. L. 32. ff. depositi &c. Culpa levis seu media est ommissio diligentia exacta, seu quam solent homines frangi, prudentes & diligentes ejusdem conditionis & professionis in rebus suis adhibere. L. 11. ff. de peric. & comm. rei vend. L. 10. ff. de administ. tutor. & hæc in jure regulariter vocabulo culpæ simpliciter posito denotatur. L. 5. §. 2. ff. h. r. L. 25. ff. de reg. jur. Nisi subiecta materia & leges aliæ aliud suadeant. §. 6. Inst. de susp. tutor. junct. a L. 7. §. 1. eod. Culpa levissima est ommissio diligentia exactissimi, seu quam solent adhibere non nisi diligentissimi & experientissimi ejusdem professionis, artis & ætatis. L. 18. ff. h. r. L. 1. §. 4. ff. de O & A. hæc autem diligentia interdum in jure nomine diligentia simpliciter posito venit per excellentiam. L. 5. §. 2. h. r. Lauterb. h. r. §. 36. uti etiam summa diligentia in jure dicitur exacta & positivus pro superlativo ponitur. Uti etiam superlativus non semper habet significationem extremi & supremi gradus. Lauterb. §. 37. Hujus culpæ levissimæ exemplum ponunt ibid. Lauterb. & Pith. h. r. num. 3. si quis librum commodatum reliquit in cubiculo clauso, sed non obserato, quia manu non tentavit, an esset inducta fera, quod tamen à Mol. l. c. d. 293. n. 4. sic limitari ait Pith. nisi fuerit expertus, quod

fera non facile inducatur, alias, non ad culpam levissimam, sed ad casum fortuitum revocandam rei amissionem. Circa quos tam culpæ quam diligentia gradus illud notandum, quod dum considerantur hic respectivè ad personas ejusdem conditionis & professionis, diligentia ad evitandam culpam levem vel levissimam non requiratur eadem in personis diversæ professionis. Sic enim, dum scholari alicui commodatur equus, non eadem in illo ad conservationem illius requiritur diligentia, quam summus equitator adhibet. Lauterbach. h. r. §. 38. quemadmodum etiam contingit in culpa theologica, dum quæ in sæculari reputatur & est levis, respectu Religiosi vel Episcopatione status sit gravis. Idque ob diversitatem obligationis horum statuum. Sic etiam respectu diversorum contractuum ob diversam, quam includunt, obligationem, unam altera strictiorem, rem alienam custodiendi vel conservandi diversa requiritur diligentia, & hac neglecta, diversa contrahitur culpa etiam juridica. Unde V. g. ob strictiorem titulum rem commodatam custodiendi, quem habet commodatarius præ depositario custodiendi rem depositam, negligentia, quæ in depositario parit culpam levem, in commodatario parit culpam gravem, etsi de cætero culpa materialiter & absolute spectata in utroque sit eadem. De Lugo. de f. & f. d. 8. §. 9. num. 112. Unde etiam, dum propter illam obligationum inæqualitatem, quæ in uno contractu est levis, in alio est gravis, provenit, ut culpa, quæ alias esset secundum se seu materialiter accepta levis, formaliter tamen seu respectivè in tali contractu, seclusa ignorantia vel inadvertentia inculpabili, seu dum advertitur ad majorem illam obligationem evadat culpa etiam theologicè gravis & lethalis. Unde etiam vides, quomodo etiam quo ad formam conscientia deservire possit illa culpæ juridicæ divisio in laram, levem, levissimam. de Lugo. l. c. num. 114. & 115. quem vide id ipsum exemplificantem pluribus. His prænotatis,

2. Resp. Secundò: Dolus semper præstari debet, nec pacto excipi potest, ut quis ex dolo non teneatur. Quod in omnibus contractibus sibi locum vindicat. L. 27. §. 3. ff. de pactis reg. 23. ff. de reg. jur. Muller. ad Struv. h. r. li. 2. ubi li. n. quod dolum repræsentet culpa lata. L. 5. §. 10. ff. h. r.

3. Resp. Tertiò: Commodatarius, dum in illius solius gratiam res commodata: non tantum de dolo & culpa lata, sed etiam ex levissima culpæ commissa in conservatione illius tenetur ad reparandum damnum inde secutum, pro ut expressè dicitur tam Jure canonico. c. unic. h. r. quam civili. L. sint certo. §. nunc. videndum. L. in rebus. §. 1. ff. h. r. L. 1. §. 15. quoque ff. de alt. & oblig. quo enim majus est beneficium, eo magis cavendum, ne pro beneficio injuria vel damnum rependatur; æquitasque postulat, ut is, qui gratis alienis rebus in sui solius utilitatem utitur, summam diligentiam adhibeat, ne pereant aut deteriorentur, in qua æquitate citatæ leges & jura fundantur. Unde non obstat, quod in precario non nisi dolus & culpa lata præstetur juxta L. qualis §. cum quoque ff. de precario. cum in hoc sit minus beneficium commodato, quod concedatur ad libitum concedentis revocabiliter. Uti etiam non obstat, quod in deposito quoque non præstetur, nisi dolus & culpa lata à depositario; quia depositum regulariter cedit, non in hujus, sed deponentis gratiam. Excipitur tamen specia-

Specialiter pupillus, qui, quantumvis in illius gratiam commodatum sit (intellige, dum commodatum accepit sine tutoris autoritate, ut Muller. *ad Stru. h. t. ib. 20. lit. B.*) non tenetur tamen commodanti, nisi illius dolo vel culpa lata res perierit, aut deteriorata sit, vel quatenus inde factus ditior. *L. 1. §. 2. L. sed mibi. ff. h. t. L. 1. §. 15. depositi Castrop. d. 3. p. 6. num. 3.* De cetero procedit responsio juxta probabilior, non solum in foro externo, sed etiam interno conscientiae, ut commodatarius ad damnum, etiam ex levissima culpa orti reparationem sub peccato obligetur ante omnem Judicis sententiam, quamvis in damno dato nullum peccatum seu culpa theologica intervenerit, nimirum ob inculpabilem inadvertentiam, ita tenent Molin. *tr. 2. d. 795. n. ult. Covar. in quart. decretal. c. 6. §. 8. num. 10. Azor. p. 3. L. 7. c. 7. q. 1. Less. de just. L. 2. c. 7. du. 8. num. 40.* quos citat & sequitur Pirh. *h. t. num. 4.* hac addita ratione. Quod licet spectato jure naturali, nemo in rebus alienis obligetur de damno, nisi dolo vel culpa lata causato; cum hoc jure nemoteneatur majorem adhibere diligentiam, quam homines ejusdem conditionis adhibere solent in rebus propriis, aut etiam iis, vel etiam forte ipso domino non tantam diligentiam adhibituro, esse diligentior aut circumspectior. Posita tamen legis civilis & canonicae justa & aequissima dispositione, etiam ad levissimam culpam praestandam obligetur; cum implicite se obliget recipiens dictum beneficium, seu commodatarius ad eam diligentiam praestandam, quam leges requirunt; ideoque si eam non adhibeat, quamvis ex mera obligatione & inadvertentia sine peccato, damnum tamen illatum resarcire teneatur in conscientia & sub peccato, & quidem, supposita illa legis dispositione, ex iustitia commutativa; quia ex vero contractu; ita ferè Pirh. Qui nihilominus addit, contrariam quoque sententiam in praxi esse probabilem; eo quod non solum in foro conscientiae, sed & in foro externo usu receptum videatur, ut reparatio damni illati non semper aut plerumque nisi ob culpam latam, & non ob levissimam a contrahentibus peti solet; adeoque leges humanas non esse usu receptas in eo rigore. ac ita tradit de Lugo, *tr. 1. de just. d. 8. §. 8. num. 110.*

4. Resp. Quarto: Si res commodata est in gratiam utriusque, tam commodantis quam commodatarii. V. g. dum commodata vasa argentea ad excipiendum convivio amicis utrique communem in domo commodatarii, commodatarius non tenetur nisi ex dolo & culpa lata & levi, non autem ex levissima, *L. in rebus. hoc ita. ff. h. t. juncta glos. v. estimatio. Pet. Barbo. in Summar. ff. h. t. Pirh. h. t. num. 6.* Si verò res commodata in gratiam solum commodantis, commodatarius tenetur solum ex culpa lata, non autem ex culpa levi, multoque minus ex levissima. *L. §. 2. L. 10. §. 12. ff. h. t. gl. in c. unic. h. t. v. de levissima. Abb. ibid. num. 12. Molin. l. c. d. 295. Castrop. tr. 33. d. 3. p. 6. num. 3. Pirh. h. t. num. 5. Lauterb. §. 41. Muller. h. t. ib. 7. lit. D.* eo quod, cum commodatarius non tam accipiat quam praestet beneficium, non sit conveniens, ut ad tam arctam custodiam obligetur. Quod autem addit Muller, *l. c.* idem esse, si alicui non petenti obrudatur commodatum intelligendum, dum commodatarius nullam inde habet utilitatem.

5. Resp. Quinto: Commodantem quoque
R. P. Leur. Jur. Can. Lib. III

teneri quandoque ex culpa commodatario, si is exinde aliquod detrimentum passus. Et quidem dum non in sui gratiam commodavit, tenetur solum de dolo & culpa lata. V. g. dum commodavit equum, & non monuit de vitio. de Lugo, *l. c. num. 118. Lauterb. in ff. h. t. §. 39.* ubi: dominus in tali contractu, in quo nulla est utilitas illius, accipienti tantum de dolo tenetur, ita ut Judex hic paulo remissius circa doli mali interpretationem versari debeat. Si verò etiam commodavit in gratiam sui seu commodantis, teneri etiam ex culpa levi. de Lugo, *l. c.* Et haec quidem dicta haec & antecedentibus quaest. de diversa obligatione, & hinc orta diversa culpa, quam pro diversis casibus parit contractus commodati secundum se spectatus, supposita legum dispositione intelligenda. De cetero enim nihil vetat contrahentes inter se ita convenire, ut ubi alias culpa levissima praestanda, non nisi dolo & culpa lata praestetur. V. g. dum res commodata in solus commodatarii utilitatem; cum pacta dent legem contractibus. *L. 1. §. 6. ff. depositi. Muller. l. c.*

Quaest. 219. Contractus commodati an
& qualem actionem pariat?

Resp. Oritur ex eo, seu vi illius intentari potest, sed non nisi post expletum usum, in ordine ad quem res commodata, actio duplex, una directa dicitur, altera contraria. Quae quamvis diversimodè describantur ab AA. ut videre est apud Muller *l. c. lit. n.* communius tamen directa dicitur, quae datur commodanti ejusque haeredibus adversus commodatarium ejusque haeredem, ut rem commodatam eandem numero (quod idem significant Jurisconsulti, dum dicunt eandem in specie) restituat una cum accessoriiis & fructibus, salvam & integram in loco, in quo fuerat commodata. Scacc. *de commerc. §. 11. gl. §. num. 196. Lauterb. §. 16.* propriis commodatarii lumpibus. Bonacin. *de conv. act. d. 1. p. unic. num. 10. §. 12. Lauterb. l. c.* Vel ad resarciendum damnum, si vel dolo vel culpa etiam levissima commodatarii interierit, aut facta deterior. *L. si is, qui. §. L. in commodato. ff. h. t.* Estque haec actio civilis. *L. 17. §. 3. ff. h. t. Lauterb. ad ff. h. t. §. 14. Item bonae fidei. §. 28. Inst. de act. §. perpet. Lauterb. l. c.* Si res commodata pluribus & omnium fidem secutus sit in solidum, contra singulos in solidum competit haec actio; ita tamen, ut unius praestatione liberentur reliqui. Si tamen commodans pluribus communi periculo rem commodavit, nec singulorum fidem in solidum secutus sit, singulorum tantum pro rata tenentur. Lauterb. §. 15. citatis aliis. Quod dictum de haeredibus, adversus plures datur pro rata & portione haereditatis. *L. 3. §. 3. L. 21. §. 2. Lauterbach. §. 15.* Actio contraria dicitur, quae vicissim competit commodatario ejusque haeredibus adversus commodantem ejusque haeredes ad exigendum, quod sua interest. Idque ex variis causis. Primè, si commodans non sinat commodatarium uti re ad illum usum & ad tempus, ad quem & quod commodata, intempestivè & citra necessitatem, qua ipse ea egeret, revocando seu eripiendo, tenetur ad damnum inde secutus commodatario resarciendum. Etsi enim ab initio erat liberae voluntatis, non necessitatis, commodare, uti & modum finemque praescribere licebat commodanti, post rem tamen commodatam succedit necessitas illa seu obligatio